

REMISSYTTRANDE
2021-03-23

Ert datum 2020-11-01
Ert dnr 2807-20

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930
404 39 Göteborg

Uppdatering av åtgärdsprogrammet för havsmiljön 2022 - 2027

Sveriges Fiskevattenägareförbund har tagit del av förslaget till uppdaterat åtgärdsprogram för havsmiljön och tillhörande miljökonsekvensutredning. Vi lämnar följande synpunkter och kommentarer med särskilt fokus riktat på de nya föreslagna åtgärderna.

Sammanfattning

Som helhet tycker vi att det är ett gediget åtgärdsprogram som fångar in det mesta som är nödvändigt för att uppnå god miljöstatus i Sveriges havsområden.

Vi anser dock att åtgärdsprogrammet har allt för stort fokus på generella administrativa åtgärder, i synnerhet myndighetsinitierade fiskeregleringar och områdesskydd. Tonvikten i programmet bör läggas på de verkligt stora problemen som berör vattenmiljön och fysisk påverkan.

Vi tycker också att åtgärdsprogrammet brister i underifrånperspektiv. Det saknas kreativa förslag som behandlar betydelsen och utvecklingen av de lokala förvaltningsorganisationer som ofrånkomligen behövs för att på riktigt tillämpa en ekosystembaserad fiskförvaltning i kust och skärgård. Det är anmärkningsvärt att det pilotprojekt på området, som trots allt finns med på åtgärdslistan, är framtaget utan någon som helst dialog med berörda intresseorganisationer. Intresseorganisationer som dessutom har direktkontakt med lokala aktörer och som har mycket stor vana att organisera lokala samråds- och förvaltningsstrukturer. Det borde vara en självklarhet inom ramen för en ekosystembaserad förvaltning att ta till sig alla dessa erfarenheter.

Sveriges Fiskevattenägareförbund föreslår därför ett alternativt tillvägagångssätt som på riktigt utvecklar och implementerar lokala förvaltningsmodeller. Vår åtgärd utgår från att den svenska kuststräckans skiftande geografiska karaktär och fiskerättsliga förutsättningar kräver att det utvecklas anpassade lösningar för lokala förvaltningsmodeller i olika kustavsnitt. Åtgärden beskrivs under rubrik "ÅPH 58 – Pilotprojekt vägledning havsförvaltning på havsområdesnivå" och ger förutsättningar för en dynamisk lokal förvaltningsmodell som skapar incitament för lokalt engagemang.

Slutligen anser vi att åtgärdsprogrammets konsekvensanalys av kostnader för att genomföra aviserade fiskeregleringar och införa utökat områdesskydd är undermålig. Konsekvensanalys saknas helt för hur fiskeregleringar och områdesskydd påverkar fastigheter med enskild fiskerätt utmed kusten och i skärgården. Värdeminskning, minskade möjligheter till småskaligt kustnära fiske, fisketurism och mångbruk på skärgårdsfastigheter och därmed minskade möjligheter att bo kvar och försörja sig på sin skärgårdsfastighet nämns inte alls. Att föreslagna fiskeregleringar och områdesskydd kan innebära grova inskränkningar i den enskilda äganderätten och därmed förutsätta intrångsersättningar nämns överhuvudtaget inte.

ÅPH 27 - Nya marina skyddade områden

Sveriges Fiskevattenägareförbund är generellt sett negativt till att utöka olika sorters områdesskydd. Vi tillstyrker dock varmt att åtgärden äntligen inkluderar fiskevårdsområden som en så kallad rumslik förvaltningsåtgärd, även om man i texten felaktigt likställer denna lagstadgade lokala förvaltningsform med fredningsområden. En lokal förvaltningsmodell för kust och skärgård genom bildande av fiskevårdsområden är emellertid helt rätt väg att gå. Vi kan då på allvar få en ekosystembaserad fiskförvaltning värd namnet i kustens enskilda vattenområden.

ÅPH 29 – Åtgärdsstrategi fysisk påverkan och för biologisk återställning

Sveriges Fiskevattenägareförbund välkomnar en samordnad åtgärdsstrategi som tar ett helhetsgrepp om restaureringar av kustmiljöer. Vi tycker också att det är en konstruktiv åtgärd att utarbeta en vägledning för ekologiskt byggande i vatten. Däremot anser vi att skrivningarna om restriktivitet vid strandskyddsprövningar över huvud taget inte hör hemma i detta åtgärdsprogram. Det är strandskyddslagstiftningen som reglerar prövningen av strandskyddsdispenser.

ÅPH 46 – Vägledning invasiva främmande arter i marina skyddade områden

Sveriges Fiskevattenägareförbund tycker det är förnuftigt med en vägledning för att motverka risken att skyddade områden blir en spridningskälla för invasiva främmande arter.

ÅPH 47 – Tillsyn och förbättrad hantering av redskap inom fritidsfisket

Sveriges Fiskevattenägareförbund anser att ett registreringssystem som omfattar redskap som används i enskilt ägda och förvaltade fiskevatten saknar relevans och enbart skulle beskära den enskilda fiskerätten och dess förvaltningsansvar. Vi kan däremot ställa oss bakom en utredning av ett redskapsregister och en anmälningsplikt som enbart riktar sig mot allmänhetens fria fritidsfiske med nät och burar på allmänt vatten eller på enskilda frifiskevatten, alltså där staten har jurisdiktionen och förvaltningsansvaret.

ÅPH 48 – Främja storleksfördelningen hos det kustnära fisksamhället

Sveriges Fiskevattenägareförbund ställer sig positiv till förvaltningsåtgärder och fiskeregleringar med syfte att främja en naturlig storleks- och åldersfördelning hos fisksamhällen på kusten. Förutsatt att åtgärderna förankras hos lokala förvaltningsorganisationer och i regionala samråd. Den myndighetsmodell som föreslås, genom vilken HaV tillsammans med de nationella beredningsgrupperna sköter dessa förvaltningsåtgärder på distans och utan underifrånperspektiv, är inte tillfredsställande. Det är

återigen en modell som avlägsnar sig från den ekosystembaserade lokalt förankrade förvaltningen.

En grundläggande förutsättning för en ekosystembaserad fiskförvaltning är att det finns en lokal förvaltning. De lokala förvaltningsformerna, som ingår i själva definitionen för en ekosystembaserad fiskförvaltning ska ha dialog med och vara samverkanspart för de centrala myndigheterna och dess beredningsgrupper. Generellt saknas sådana lokala förvaltningsformer och samverkansstrukturer för fisket på enskilt och allmänt vatten i kusten, skärgården och de stora sjöarna. Om en ekosystembaserad fiskförvaltning ska kunna fungera och bli framgångsrik krävs alltså att lokala förvaltningsmodeller utvecklas och implementeras (se alternativt förslag under ÅPH 58).

ÅPH 49 – Minska arealen trålsvept yta m.m.

Sveriges Fiskevattenägareförbund ställer sig förstas helhjärtat bakom åtgärdsarbetet med utveckling av selektiva och skonsamma redskap.

ÅPH 56 – Produkt- och materialutveckling gällande fiskeredskap

Sveriges Fiskevattenägareförbund anser att förslaget om ett sekretariat som ska främja och stimulera produkt- och materialutveckling av fiskeredskap är vällovligt.

ÅPH 58 – Pilotprojekt vägledning havsförvaltning på havsområdesnivå

Sveriges Fiskevattenägareförbund instämmer helt i målsättningen och nödvändigheten av lokal förankring, om konceptet kring ekosystembaserad förvaltning över huvud taget ska ha ett berättigande. Vi anser emellertid att åtgärden i sin nuvarande form helt och hållet saknar underifrånperspektiv. Modellen är myndighetsstyrd. Bland de områdesspecifika intressenter som ska tillåtas delta i lokala dialoger nämns överhuvudtaget inte enskilda fiskerättsägare. Det är högst anmärkningsvärt att de som i grunden äger rätten till fisket i området som ska förvaltas med avseende på fisket saknas i en sådan modell. Den så kallade handboken för implementering av ekosystembaserad förvaltning ska vara klar först 2027 vilket måste betraktas som en mycket lång tid för ett så viktigt initialt vägledningsmaterial. Det är ju själva implementeringsarbetet och den lokala förankringen som är tidsödande, i vart fall om ambitionen är att få till stånd lokala förvaltningsorganisationer på ett rättssäkert och demokratiskt sätt. Sveriges Fiskevattenägareförbund anser det som anmärkningsvärt att förslaget är framtaget utan någon som helst dialog med berörda intresseorganisationer som dessutom har mycket stor vana att organisera lokala samråds- och förvaltningsstrukturer. Det borde vara en självklarhet inom ramen för en ekosystembaserad förvaltning att ta till sig alla dessa erfarenheter.

Sveriges Fiskevattenägareförbund föreslår därför följande tillvägagångssätt, som utgår från att den svenska kuststräckans skiftande geografiska karaktär och fiskerättsliga förutsättningar kräver att det utvecklas anpassade lösningar till lokala förvaltningsmodeller för olika kustavsnitt.

Först utvärderas ett antal lämpliga förvaltningsmodeller som redan idag är i drift eller som föreligger som genomtänkta förslag. Dessa förvaltningsmodeller ska återspegla förutsättningarna på olika kustavsnitt. Förvaltningsområdet 8+fjordar i Bohuslän kan tjäna som utgångspunkt och exempel för lokala förvaltningsmodeller på väst- och sydkusten.

Sveriges Fiskevattenägareförbunds lokala förvaltningsmodell för ostkustens skärgårdar kan utgöra utgångspunkt för lokala förvaltningsmodeller på kuststräckan från Skåne upp till Gävleborgs län. För norrlandskusten med sina laxälvar och mynningsområden kan en särskild modell behöva utvecklas som anknyter till det pågående arbetet med ekosystembaserad laxförvaltning.

Utifrån utvärderingen av de befintliga exemplen utreds och utveckla sedan ett antal olika alternativ till lokala förvaltningsmodeller (alternativt samrådsmodeller) för de skilda kustavsnitten. De utvecklade förvaltningsmodellerna implementeras därefter steg för steg, med ambitionen att alla kustavsnitt på sikt ska täckas av lokala eller regionala förvaltningsorganisationer.

En avgörande framgångsfaktor vid implementeringen av förvaltningsmodellerna är att de har ett mycket tydligt underifrånperspektiv och bygger på lokala initiativ. Detta borgar för den livskraftiga ”gräsrotsrörelse” och det hållbara lokala engagemang som är så viktigt att slå vakt om i en fungerande ekosystembaserad fiskförvaltning. Kommuner och myndigheter ska ha en stöttande roll, men inte direkt initiera och styra de lokala förvaltningsorganisationerna. Förvaltningsorganisationerna ska vila på en trygg men flexibel administrativ plattform. Plattformen kan se ut på olika sätt: den kan vara ideell, stötts av en kommun eller av någon intresseorganisation.

Den lokala förvaltningen ska byggas med fasta och långsiktiga strukturer som, för respektive kustavsnitt, säkerställer relevant medverkan och inflytande i fiskförvaltningen för fiskets näringar, intresseorganisationer och enskilda fiskevattenägare. Förvaltningsmodellerna ska i samverkan och dialog med myndigheterna och dess regionala beredningsgrupper arbeta med lokal adaptiv fiskförvaltning, ändamålsenliga fiskeregler, konkreta fiskevårdsåtgärder, beståndsuppföljning och fisketillsyn. Förutom att skapa en stabil och trygg plattform för ekosystembaserad fiskförvaltning ska förvaltningsmodellerna även främja och sätta ramarna för en lokalt förankrad och harmonisk utveckling av det småskaliga yrkesfisket och fisketurismen.

Finansieringen av de lokala förvaltningsmodellerna sker genom de medel som inbringas från en särskild fiskevårdsavgift som föreslås införas för fiske på enskilt och allmänt vatten i kusten, skärgården och i de stora sjöarna. Medlen ska utifrån långsiktiga länsplaner användas för finansieringen av den lokala förvaltningen, beståndsuppföljningen, fisketillsynen och fiskevården.

ÅPH 59 – Inrättande av förvaltningsråd för skyddade områden

Sveriges Fiskevattenägareförbund konstaterar att de fyra förvaltningsråden enbart ska besättas av myndigheter men har i övrigt inga invändningar mot förslaget.

ÅPH 60 – Behovsstyrd områdesspecifik begränsning av säl och skarv

Sveriges Fiskevattenägareförbund välkomnar att säl- och skarvproblematiken äntligen blir en del av åtgärdsprogrammet. Emellertid präglas åtgärden av mycket stor räddhågsenhet samtidigt som den nuvarande situationen kräver rejäla tag. Epoken med lokala pilotprojekt är förbi. Vad som krävs nu är skarpa länsvisa förvaltningsplaner med tydliga mål för hur stora populationer av skarv och säl som kan accepteras i ett hållbart ekosystem. Vi noterar dessutom

med stor förvåning att det i miljökonsekvensbeskrivningen anges att åtgärden inte har någon effekt på den biologiska mångfalden, vilket den har i allra högsta grad.

Det behövs konkreta förslag till förvaltande insatser som håller populationerna av säl och skarv på för ekosystem och fiskbestånden balanserade nivåer. Inte minst pågående program för att rädda situationen för utsatta fiskarter som lax och ål kräver att predationen från skarv och säl minimeras.

Konsekvensanalysen

Sveriges Fiskevattenägareförbund konstaterar att konsekvenserna för fritidsfiske har kvantifierats till kostnader genom minskat konsumentöverskott för fritidsfiskare. Detta sägs inte vara en faktisk finansiell kostnad utan en uppskattning av minskad nytta på grund av minskade möjligheter till fritidsfiske. Den totala minskningen av konsumentöverskottet för fritidsfiskare har uppskattats till mellan 19 och 58 miljoner kronor under perioden 2022 - 2040.

Vi anser att åtgärdsprogrammets konsekvensanalys av kostnader för att genomföra aviserade fiskereglering och införa utökat områdesskydd är bristfälligt och utelämnar den viktigaste målgruppen. I analysen behandlas enbart yrkesfisket och fritidsfisket där den senare kategorin tycks klumpa ihop allmänhetens fritidsfiske med det fiske som bedrivs med stöd av enskild fiskerätt och som är en del av fastigheternas värde och avkastning. En konsekvensanalys av vilket ekonomiskt avbräck planerade fiskeregleringar och områdesskydd får för fastigheter med enskild fiskerätt saknas helt. Inskränkningar i fisket kommer att få stor inverkan på det totala resursutnyttjandet och försörjningen för många jord- och skogsbruksfastigheter. Värdeminskning, minskade möjligheter till småskaligt kustnära fiske, fisketurism och mångbruk på skärgårdsfastigheter innebär minskat underlag och minskade möjligheter att bo kvar och försörja sig på sin skärgårdsfastighet. Det nämns inte alls. Att föreslå fiskeregleringar och områdesskydd innebär grova inskränkningar i den enskilda äganderätten, och därmed förutsätter intrångsersättningar nämns heller inte.

Med vänlig hälsning

SVERIGES FISKEVATTENÄGAREFÖRBUND

Thomas Lennartsson
Förbundsdirektör
Sveriges fiskevattenägareförbund
Lilla Böslid
305 96 Eldsberga
Tel. 0702-70 83 24
Epost. thomas.lennartsson@vattenagarna.se